

רצו פרטי רחמי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן
[לא] טוב ליהרר מלורוע חחת הגפנים וחוצה להם:

רצו א כלאי הכרם וכו'. כנר נתבאר נסמין רצ"ד (ס"ח)
רצו פוסק כפשטא דסוגיא דסוף פרק קמא דקידושין
ודקיימא לן כעולא אמר רבי יוחנן לחלק בין ספק ערלה בחוזה לארץ
דכיון דאסור הלכה למשה מסיני אסור נמי כשרואה שהגוי לוקט
מענבים שהם עומדים נספק אכל
כלאי הכרם בחוזה לארץ שאינו אסור
אלא מדרבנן אפילו רואה שהגוי
לוקט ממה שהוא ספק מותר אכל
ודאי ערלה ודאי כלאי הכרם אי
אפשר שיהא מותר לישראל לאכול
ממנו גם לשם התבאר דעת
הרמב"ם דלא כהר"ן ודלא כפי
יוסף ע"ש:

סימן רצו

פרטי רחמי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] כלאי הכרם אסור לורען ולקיימן ואסור ליהנות מהפרי ואם
נוהגים בחוזה לארץ: דין ספק כלאי הכרם בארץ ישראל ובחוצה
לארץ: כלאי זרעים אינם נוהגים בחוזה לארץ כלל ובארץ ישראל
אסור לורען ולקיימן ומותרין באכילה: מה נקרא כלאי הכרם:
[טז] דין אמירה לגוי לורוע כלאים:

א(א) כלאי הכרם בארץ ישראל אסור מן התורה
לזורען ולקיימן (ב) ואסור ליהנות מהפרי היוצא
מהם (ג) ובחוצה לארץ אסורים מדרבנן הילכך
ספיקו בארץ ישראל אסור ובחוצה לארץ מותר.
כיצד ירק העומד בין הגפנים (ג) ואין ידוע אם
נזרע שם באיסור אם לאו (ד) אפילו אם רואה
שהגוי לוקט משם מותר לו לאוכלו. ובלבד שלא
ילקט הוא ויאכל. וכלאי זרעים בארץ ישראל
אסור לזורען ולקיימן (ה) ומותרין באכילה
ובחוצה לארץ מותר לכתחלה לערבם ביחד
ולזורען. ולא מיקרי כלאי הכרם אלא אם כן זורע
שני מיני תבואות או שני מיני זרעים עם חרצן
יחד כרבי יאשיהו א [י] דאמר עד שיזרע חיטה

ח' דכלאים (מ"ב): ומ"ש
ובחוצה לארץ אסורים מדרבנן.
נסוף פרק קמא דקידושין (לט.)
וכתמיו נסמין שקודם זה (רמב. ד"ה
הרכנת): ומ"ש הילכך ספיקו
בארץ ישראל אסור ובחוצה
לארץ מותר כיצד ירק העומד
בין הגפנים וכו'. משנה נסוף
ערלה (פ"ג מ"ט) כרם הנטוע ירק
ירק נמכר חוזה לו נארץ ישראל
אסור ונסוריא מותר ונחוצה לארץ
יורד ולוקט ונלכד שלא ילוקט יד
ומפרשה רבינו נספק כלאים אכל
הרמב"ם (מאכ"א פ"י ה"א) נראה
שמפרשה נהם כלאים ודאי וכנר
כתמיו פירוש דכרו נסמין רצ"ד
(רלט. דטיר ראשון): ומ"ש וכלאי
זרעים בארץ ישראל אסור
לזורען ולקיימן ומותרין
באכילה. משנה נפרק ח' דכלאים
(מ"ב): ומ"ש ובחוצה לארץ
מותר לכתחלה לערבם ביחד
ולזורעם. נסוף פרק קמא
דקידושין (לט.) וכתמיו נסמין

ב ומ"ש וכלאי זרעים וכו'. כנר
נתבאר נסמין הקודם (ס"ג) דאין
חילוק בין כלאי זרעים ובין כלאי
זרעי אילנות וירקות נחרויהו אסור
לזורען ולקיימן נאך ישראל ומותרין
נאכילה ונחוצה לארץ מותר לכתחלה
לערבם ביחד ולזורעם ודלא כפי
יוסף (רמב: ד"ה ומ"ש רבינו שלא)
שהחיר כרעוני אילנות וירקות אפילו
נאך ישראל ע"ש:

ג וכלאי סיקרי כלאי הכרם וכו'.
נפרק ראשית הגז (חולין סוף דף
קלו): אמר רב נחמן בר יצחק
האידינא נהוג עלמא כהני תלם סבי
וכו' כרבי יאשיהו נכלאים דתמיא רבי

יאשיהו אומר לעולם אין חייב עד שזרע חיטה ושעורה וחרצן נמפולת
יד והכי אימא נפרק מי שמתו וסוף פרק קמא דקידושין (דף ל"ט).
ולשם פירש רש"י (ד"ה לא קי"ל) טעמא דרבי יאשיהו לא ידענא מהיכא
נפקא ליה דבעינן ב' מיני זרעים וחרצן שלישי ומפולת יד נפקא ליה
מלא חזרע כרמך כלאים (דברים כג ט) משמע שזרעם הכרם ענמה
דסבירא ליה לרבי יאשיהו עכ"ל והתוספות לשם (ד"ה לא קי"ל) פירשו דהא
ובכלאי הכרם נענין ג' מינים משום דמשמע ליה דקרא הכי קאמר
כרמך לא חזרע כלאים כלומר נענין שיהיו כלאים קודם שיזאו נכרם
אכל גבי שך (ויקרא יט יט) וכלאי זרעים כגון חיטה ושעורה קרויה
כלאים להחמיב כשזרעו נקרקע דגוף הקרקע קרוי שדה עכ"ל אכל
נפרק אותו ואת בנו (חולין דף פ"ב): ד"ה ולאפוקי הקשו על טעם
זה דהא לא שייך לפרש כן גבי נהמתך ג' אלא מפרש ר"י טעמא
דרבי יאשיהו משום דזרעם כלאים משמע שני מיני זרעים וחרצן לאו
מין זרע הוא עכ"ל:

שקודם זה (טז): וכלאי סיקרי כלאי הכרם אלא אם כן זורע
שני מיני תבואות או שני מיני זרעים עם חרצן יחד כרבי
יאשיהו וכו'. נסוף פרק קמא דקידושין (לט.) ונפרק מי שמתו (נרכח
כב) ונפרק ראשית הגז (חולין קלו): אמרין דקיימא לן כרבי יאשיהו
דאמר עד שזרע חטה ושעורה וחרצן נמפולת יד וכתב הרא"ש
נהלכות כלאים (פי"ד פירש ר"י אף על פי שזרע משניות ונרייתות
וסוגיות דתלמודא דלא כרבי יאשיהו. והוא דמעביד ענין נקוב נכרם
קדש (כלאים פ"ז מ"ח) והוא דהמסכך גפנו על גבי תבואה של חברו
(שם מ"ה) ועוד כמה משניות נמסכת כלאים וסוגיא דתלמודא נפרק
חולין (שם קלע.) אפילו הכי נדורות אחרונים מורו להיות עושים כרבי
יאשיהו. והראב"ד כתב הא דבעי רבי יאשיהו חטה ושעורה וחרצן
נמפולת יד דיינו דוקא לענין מלקות אכל לענין איסור לא נענין
שזרעם נמפולת יד כדמין המעביד ענין נקוב נכרם קדש ונראה
לפי דעמו דהאי איסורא לימא אלא מדרבנן ב' כיון דלא אסרה תורה
אלא ג' יחד מנא ליה דמיקרי כלאי הכרם אס לא עשה כן ולדעת

אמר רש"י
ד' ה"ה
נ' ס' ע"ב
נ' ס' ע"ב
נ' ס' ע"ב

פרישה

ספק ערלה שהוא מותר כבר כתמיו שם (דרישה אות ה) שנראה לומר פירות
הנמכרים חוזה לה מותרים אכל אס רואה אותו שנוקט משם בידים אסור
והטעם דמקילין טפי נכלאי כרם מערלה משום דערלה נחוצה לארץ הוא הלכה
למשה מסיני וכלאי כרם מדברי סופרים ועיין לעיל נסמין רצ"ד נבית יוסף
(רלט. ד"ה ועדיין) שדעת הרמב"ם אינו כן ושם כתמיו מה שיש לדקדק מה:
(ה) וסותרין באכילה. הטעם כנר כתמיו נסוף סימן שקודם זה (פרישה אות
י'): (ו) דאסור עד שיזרע חיטה ושעורה וחרצן וכו'. דהכי משמע
ליה קרא (דברים כג ט) לא חזרע כרמך כלאים דרנה לומר כרמך דהיינו חרצן
עם כלאים דהיינו עם שני מיני זרעים לא חזרע יחד:

רצו (ב) ואסור ליהנות מהפרי היוצא מהן. שנאמר (דברים כג ט) כן
נקדש המלחה וכו': (ג) ובחוצה לארץ אסורין מדרבנן.
דכתיב (ויקרא יט ט) שך וכרמך משמע דוקא נאך ישראל אלא שנכלאי הכרם
הואיל ואסור נהגה נאך ישראל גורו עליו נחוצה לארץ כמו שכתמיו לעיל
(פי"ג דרישה אות ה): (ג) ואין ידוע אם נזרע שם באיסור אי לאו.
פירוש אס מורע חיטה ושעורה וחרצן נמפולת יד יחד נלוקמן וק"ל. מורי
ורבי (מהרש"ל נהגומיו לטו): (ד) אפילו אם רואה שהעכו"ם לוקט
משם מותר לו לאכלו וכו'. אכל נספק ערלה כהאי גוונא אסור. והא
דכתב לעיל נסמין רצ"ד (רלט.) גבי ספק ערלה ואין נריך לומר כרם שהוא

הנהגות והערות

רצו א [ב] ובדפוסים ראשונים (כ"י, פרישה וכו') הגירסא כאן ולקמן "רבי יאשיהו": [ב] הרמב"ן והרשב"א (בחולין פב) כתבו שלדעת הראב"ד
נקבוס ולוק הפירות אסורים מהתורה ודלא כרא"ש שאמר שחמ"ד אסור מדרבנן: [ג] הרדב"ן (בפ"ה) תירץ "שאני החם דאי אפשר
להרביע שני מינים על בהמה בבת אחת דומיא דחטה ושעורה וחרצן נמפולת יד":

ד' וב"ש אב"י מין א' עם חרצן או ב' מינים בין הגפנים מותר
 בכתחילה צורען בחוצה לארץ. נראה דהכי משמע בסוף פרק
 קמא דקידושין (דף ל"ט.) דקאמר רב חנן ורב ענן הוו אולי באורחא
 חיובו להווא גברא דקא זרע חיטי ושערי די גופני אמר ליה נתי
 מר נישמטיה אמר ליה לא להריחו
 לא קיימא לן כרבי יאשיה דאמר עד
 שזרע חיטה ושעורה וחרצן במפולת
 יד אלמא דאפילו לכתחלה מותר
 לזרען דאי אסור לכתחלה הוה ליה
 לשמטיה דקא עבד איסורא לכתחלה

והשחא כיון דרבי יאשיה דקאמר לעולם אינו חיוב עד שזרע חיטה
 ושעורה וחרצן במפולת יד ר"ל דאס אינו במפולת יד אלא דזרע
 חיטה ושעורה ביני גופני ליכא איסורא ושרי לזרוע לכתחלה אס כן
 הוא הדין אפילו במפולת יד אלא דלא זרע אלא מין אחד חיטה
 או שעורה עם חרצן נמי שרי לכתחלה:

ה' וב"ש והראב"ד כתב וכו'. ו"ל הרא"ש והראב"ד כתב הא
 דבעי רבי יאשיה חיטה ושעורה וחרצן במפולת יד היינו דוקא
 למלקות אבל לענין איסור לא בעינן שזרעם במפולת יד כדמין
 המעבר ענין נקוב בכרם קידש ונראה לפי דעתו דהאי איסורא לימא
 אלא מדרבנן כיון דלא אסרה תורה אלא ג' יסד מנא ליה דאיכא
 כלאי הכרם אס לא עשה כן ולדעת ר"י נראה דאפילו איסורא דרבנן
 לית ליה מדפירש דהני סחם מתייתין דלא כרבי יאשיה ואי סבר רבי
 יאשיה הכי אחיין ספיר כוותיה ואף לדעת הראב"ד נראה דלא אסור
 בחוזה לארץ אף על גב דאסור בהנאה בארץ כיון דלא אסור אלא
 מדרבנן לא עדיף מכלאי זרעים דאסור מדאורייתא ולא גזרו עליה
 בחוזה לארץ עכ"ל וכחז ב"מ יוסף ויש לתמוה על רבינו שקיביר
 בספרת הראב"ד ולא כתב מה שפירש בו הרא"ש דליכא איסורא אלא
 מדרבנן והני מילי בארץ ישראל אבל בחוזה לארץ מותר ואפילו בזרע
 שני מינים בין הגפנים משמע דשרי לדעתו ו"ל עכ"ל: ו"פ"ע"ד
 נראה דליכא להקשות אמה שפירש הרא"ש לדעת הראב"ד דאס כן
 אמאי קאמר הראב"ד דרבי יאשיה דוקא לענין מלקות אבל איסורא
 איכא הוה ליה למימר דרבי יאשיה דוקא מדאורייתא אבל מדרבנן
 אפילו זרע מין אחד בין הגפנים אלא בעל כרחך דלהראב"ד איסורא
 דאורייתא נמי איכא אפילו זרע מין אחד בין הגפנים דסוף סוף
 איכא כלאים בכרם וכתיב (דברים כג ט) פן תקדש המלאה הזרע אשר
 תזרע ופסחאת הכרם משמע כל מה שהוא זרע בכרם אפילו מין
 אחד נמי אסור מן התורה ותוקד אש אלא דלא לקי עד שזרע חיטה
 ושעורה וחרצן במפולת יד כדמשמע לשון הלאו דכתב לא תזרע כרמך

אמר ליה כלום ומ"ש ואף על פי שמותר לזרוע הירק בצד הכרם בחוזה לארץ
 ר"ל אף על פי שמותר לזרוע ירק בצד הכרם ומותר גם לאכלו הרי אותו הירק הנמצא זרוע אלא הכרם ואין ידוע אס זרע במפולת יד או
 זרע בצד הגפנים אסור באכילה אפילו בחוזה לארץ כההיא דמין פפרק בצרף דערלה (מ"ט) כרם שהוא נטוע ירק וירק נמכר חוזה לו
 בארץ ישראל אסור ובקוריא מותר ובחוזה לארץ יורד ולוקט ובלבד שלא ילקוט ביד וכן מוכח דבהי מיירי מדכתב אבל ספיקו מותר אלמא
 דמיירי בספק כלאים דאורייתא כההיא מתייתין דערלה ואסור באכילה אס לקטן ביד אבל אס ידוע לו שזרע בצד הגפנים ולא במפולת יד
 מותר ללקטן ולאכלן וכן לכתחלה מותר לזרוע בצד הגפנים ב' מיני זרעים ולאכלן כן נראה שרצן לפרש דבריו וכן עמא דבר שזרעים בין
 הגפנים עכ"ל הרא"ש ו"ל. ובמסמך אדקדק כמה שפירש דברי הרמב"ם ו"ל. יש לתמוה על רבינו שקיביר בספרת הראב"ד ולא כתב מה
 שפירש בו הרא"ש דהא דקאמר דאפילו בלא מפולת יד איכא איסורא אינו אלא מדרבנן והני מילי בארץ ישראל אבל בחוזה לארץ מותר
 ואפילו בזרע ב' מינים בין הגפנים משמע דשרי לדעתו ו"ל (א):

ר"י נראה דאפילו איסורא דרבנן לית ליה מדפירש דהני סחם מתייתין
 דלא כרבי יאשיה ואי סבר רבי יאשיה הכי אחיין ספיר כוותיה ואף
 לדעת הראב"ד נראה דלא אסור בחוזה לארץ אף על גב דאסור
 בהנאה בארץ כיון דלא אסור אלא מדרבנן לא עדיף מכלאי זרעים
 דאסור מדאורייתא בארץ ולא גזרו
 עליה בחוזה לארץ: והרמ"ה
 כתב דמודה רבי יאשיה דאס זרע
 ביני גופני בארץ דאסור ואפילו מד
 מינא דזרעים אסור אבל בחוזה
 לארץ שרי משום הכי לא שמטיה

רב נחמן להווא גברא בסוף פרק קמא דקידושין (שס) דהוה זרע
 ביזרוני ביני גופני כי לא זרע אלא זרע אחד בין הגפנים אבל אס
 זרע שני מיני זרעים בין הגפנים גזרו ביה רבנן בחוזה לארץ דהא
 טעמיה דרב יוסף בכלאי הכרם לאו משום דאסור בהנאה מדאורייתא
 קאמר אלא סחמא קאמר משום דבארץ ישראל אסור בהנאה ומשמע
 אפילו מדרבנן ומיהו הני מילי היכא דזרע שני מיני זרעים בכרם
 דסוף סוף לבי נמחי דמי לאיסור דאורייתא דהא לא מוכחא מילמא
 אי במפולת יד זרע אי לא אבל היכא דזרע חד ביני גופני כיון דלא
 דמו לכלאים דאורייתא אף על גב דבארץ גזרו ביה רבנן איסור
 הנאה בחוזה לארץ לא גזרו ביה כלל איסורא כי עובדא דרב נחמן
 דאי אמרת כהאי גוונא איכא איסור בחוזה לארץ אמאי לא שמטיה
 להווא גברא עכ"ל ולא ידענא מנא ליה זה החילוק שחלק בין זרע
 אחד לשני זרעים דהך לישנא דהוה זרע ביזרוני ביני גופני משמע
 זרעים הרבה ועוד דהא לישנא דקאמר כלאי הכרם דבארץ אסרי
 בהנאה משמע מדאורייתא: והרמב"ם (כלאים פ"ח ה"ג-ד) כתב
 אבל בחוזה לארץ מותר לזרוע בצד הגפנים בתוך הכרם לכתחלה לא
 אסור בחוזה לארץ אלא לזרוע ב' מיני ירק או תבואה עם החרצן
 במפולת יד ואף על פי שמותר לזרוע הירק בצד הכרם בחוזה לארץ
 הרי אותו הירק הזרוע שם אסור באכילה ואפילו בחוזה לארץ והוא
 שיראה אותו לוקט ומוכר אבל ספיקו מותר עכ"ל. ממך דבריו
 משמע שמותר לכתחלה לזרוע שני מינים בצד הגפנים מדקאמר שלא
 אסור בחוזה לארץ אלא לזרוע שני מינים עם החרצן במפולת יד
 משמע לזרוע שני מינים בין הגפנים שרי וכן מוכח הווא עובדא
 דהוה זרע ביזרוני ביני גופני דמשמע ב' מיני זרעים ולא שמטיה
 כיון שמוותרים לזרוע מותרים נמי באכילה דאי אסורים באכילה אמאי
 לא שמטיה להווא גברא דמסחמא זרען כדי לאכלן והוה ליה
 לשמוטיה לאפרושי מאיסור ואף אס חמיני לומר משום דאכתי לא
 עבד איסורא בשעת זריעה לא שמטיה מכל מקום כיון שידוע שזרע
 לאכלן היה להם להודיעו שהן אסורים באכילה ולישנא משמע שלא

דרכי משה

בחרומת הרשן סימן קצ"ד דהכי נקטינן דהואיל וכלאים בחוצה לארץ
 מדברי סופרים יש לילך אחר המיקל אבל הרמב"ם ד' יש לו דעת
 אחרת בזה והביאו הר"ן סוף פרק קמא דקידושין (טו. דיבור ראשון)
 ובינימוקי יוסף פרק המוכר את הספינה (דף קצ"ד) [מא:]: (סוף דבור
 ראשון) והאריך שם בזה ע"ש:

רצו (א) וכן הוא במדרכי סוף פרק קמא דקידושין (ס"ט חקב) בשם
 התוספות (שם לט. ד"ה לא) הלכה למעשה דאין צריך לזוהר
 בחוצה לארץ ולא מכלאי זרעים לא מכלאי הכרם אלא מחיטה ושעורה
 וחרצן במפולת יד עכ"ל וכן כתב בהגהות מיימונית פרק י' דמאכלות
 אסורות (אות ד) דמותר לזרוע ולאכלן כדעת הרא"ש וכתב מהרא"י

הגהות והערות

ד' ב"ה בר"ם שכחתי וכו' בר"ן שם. ובר"ם הנרפס ובר"ם הקצר (בכל הרפוסים) הגי' אכל הרמב"ן ונראה דטיס היא:

ומ"ש רבינו שנראה מדברי הרא"ש דאף בארץ ישראל קאמר רבי יאשיה וכו'. כן משמע מדבריו שם שהארץ להשיב על הרמ"ה וכן נראה נהדיא מדבריו שכחתי בסמוך לדעת ר"י: ומ"ש אף ע"פ פי דבבי מיני זרעים לבד הוי כלאי זרעים מכל מקום אינו דוקא משום כלאי הכרם עד

למלקות (ו) אבל איסורא איכא ואפילו בזורע מין אחד בין הגפנים. והרמ"ה כתב דמודה רבי יאשיה בזורע אפילו בחד מינא בין הגפנים בארץ ישראל שהוא אסור. (פ"מ) אבל בחוצה לארץ שרי אבל הזורע שני מינין בין הגפנים גזרו בו רבנן אף בחוצה לארץ ולא נהירא לאדוני אבי הרא"ש ז"ל אלא אפילו איסורא ליכא אלא בזורע שלשתן ביחד: (א"ב) (ט) ויראה מדבריו דאף בארץ ישראל קאמר רבי יאשיה שאינו נקרא כלאי הכרם אלא בזורע שלשתן ביחד ו אף על גב דבשני מיני זרעים לבד הוי כלאי זרעים מכל מקום אינו לוקה משום כלאי הכרם עד שיהיו שלשתן ביחד. אבל הרמב"ם כתב בארץ ישראל אפילו הזורע מין אחד של תבואה או ירק עם

שיהיו שלשתן ביחד. כן כתבו המוספות בסוף פרק קמא דקידושין (נט. ד"ה לא) בפירוש דברי רבי יאשיה וכן כתב הרמב"ם בפרק ה' מהלכות כלאים (ה"ג-ב) וז"ל הזורע ב' מיני תבואה או ב' ירקות עם זרע הכרם הרי זה לוקה שמים אחת משום שדן לא תורע כלאים ואחת משום לא תורע כרמך כלאים. ואינו לוקה משום לא תורע כרמך כלאים עד שזרע בלארץ ישראל חטיטה ושעורה ותרנן נמפולת יד וכן אם חיפה אחת נעפר לוקה: ומ"ש רבינו אב"י הרמב"ם כתב בארץ ישראל אפילו הזורע מין אחד של תבואה או ירק עם הגפן וכו'

כלאים והשמה יחא לנא קשיא מה שהקשה הרא"ש מנא ליה דליקרי כלאי הכרם אם לא עשה כן והכי משמע מלישנא דרבי יאשיה דקאמר לעולם אינו חייב עד שזרע וכו' דהוה ליה לומר לעולם אינו כלאי הכרם עד שזרע וכו' אלא חייבא למלקות הוא לליכא עד שזרע וכו' הא איסורא לאורייתא איכא בלארץ והכי נמי משמע בפרק אהו ואת בנו (פ"ג) דהא דמיא הזורע כלאים לוקה פירוש דזרע חטיטה ותרנן ושעורה ותרנן ב' התראות ולוקה שמים חיי ליה לאפוקי מדברי יאשיה דלמר לעולם אינו חייב עד שזרע חטיטה ושעורה ותרנן נמפולת יד קא משמע לן דכי זרע חטיטה ותרנן ושעורה ותרנן נמי מחייב אלמא לנא פליגי רבנן ורבי יאשיה אלמא לענין מלקות אבל לענין איסור לאורייתא לא פליגי דאף רבי יאשיה מודה דאפילו במין א' כגון חטיטה ותרנן ושעורה ותרנן איכא איסורא לאורייתא בלארץ: והגדה ברמב"ם מטאר בפרק ה' מהלכות מאכלות

אסורים באכילה ובהנאה. קאי למה שכתב דנראה מדברי הרא"ש דאף בלארץ ישראל קאמר רבי יאשיה שאינו נקרא כלאי הכרם אלא בזורע שלשתן יחד ולהרמב"ם בלארץ ישראל אפילו בחד עם הגפן נקרא כלאי הכרם ליחסר בהנאה: ודברי הרמב"ם שכח רבנו מחלתם בפרק י' מהלכות מאכלות אסורות (ה"ו-ו) וסופם בפרק ח' מהלכות כלאים (ה"ג-ד) ורבינו חייב דברים אלו עם אלו כאלו היו כחובים במקום אחד וז"ל בהלכות מאכלות אסורות כלאי הכרם כיצד מין ממיני תבואה או מיני ירקות שנזרעו עם הגפן בין שזרע ישראל

אסורות (ה"ו-ו) ופרק ח' מהלכות כלאים (ה"ג-ד) שחופס חטיטה זו דבורע מין אחד בלארץ ישראל אינו לוקה אבל אסורים מדלאורייתא וכן פירש בית יוסף דברי הרמב"ם בסוף סימן זה (רמ"ג) ד"ה ועל מ"ש) לנא כמו שהבין הרא"ש והאמת הוא ברמב"ם מה כפירוש בית יוסף ואם כן נראה דכן היא גם דעת הראב"ד הן דבורע מין אחד בלארץ ישראל אסורים לאורייתא מיהו בתבואה ללארץ איסורא אפילו מדרבנן אף להראב"ד כדמוכח מעובדא דרנן חנן ורנן ענן כדפרישית והשמה אפשר לומר דהכי הוה קשיא ליה לרבינו אמה שפירש הרא"ש דברי הראב"ד ולכן לא הביא רבינו אלא דברי הראב"ד בלא שום פירוש אי נמי יש לומר דרבינו לא חש

לפרש דברי הראב"ד כיון שאין מסקנתו לפסוק כמותו: ומ"ש בשם הרמ"ה. כן כתב הרא"ש בשמו והקשה עליו ומנא ליה זה החילוק שחילק בין זרע אחד לשני זרעים וכו' ומביאו בית יוסף. ולי נראה דהרמ"ה משמע ליה מהך דאוחו ואת בנו (שס) לנא פליגי רבנן ורבי יאשיה בזורע מין אחד עם תרנן בלארץ אלא לענין מלקות ואיסורא לאורייתא אבל מודה רבי יאשיה דליכא איסורא דרבנן בלארץ אפילו בזורע מין אחד בין הגפנים ואלא כהראב"ד דליכא איסורא לאורייתא בלארץ אפילו במין אחד בין הגפנים וכדמשמע מקרא דכתיב פן תקדש המלאה וכדפרישית בסמוך וחו פליגי הראב"ד והרמ"ה בזורע שני מינין בין הגפנים בתבואה לארץ להראב"ד שרי אפילו לכתחלה וכמו שהוא גם כן לסברא הראשונה וכדמוכח מעובדא דרנן חנן ורנן ענן למאי דגרסינן חזויהו להווא גברא דקא זרע חטיט ושערי ב' גופני וכדפרישית אבל להרמ"ה אסור בתבואה לארץ מדרבנן וטעמו לפי שהיה גורם חזויהו דהוה זרע ביזווי ביני גופני ומדלא קאמר תלמודא דהוה זרע חטיט ושערי אלמא דוקא לפי שלא זרע אלא מין אחד לא שמתיה אבל אם היה זורע ב' מינין הוה שמתיה וקאמר הרמ"ה דהיינו טעמא דבשני מינין דמי לאיסורא לאורייתא דהא לא מוכחא מילתא אי נמפולת יד זרע אי לא אכל חד מינא לא דמי לאיסורא לאורייתא:

ו ומ"ש ולא נהירא רא"ש אלא אפילו איסורא ליכא [וכן] ויראה מדבריו דאף בארץ ישראל קאמר רבי יאשיה וכו'. הכי משמע להדיא מדפירש הרא"ש להראב"ד איכא איסורא דרבנן בלארץ ישראל אבל בתבואה לארץ מותר לכתחלה וכתב עליו ולדעת ר"י נראה דאפילו איסורא דרבנן ליה ליה אלמא דלר"י שהסכים הרא"ש לדעתו אפילו בלארץ ישראל מותר לכתחלה ואף על גב דלוקה משום כלאי זרעים מכל מקום אינו לוקה משום כלאי הכרם אלא אם כן זרע חטיטה ושעורה ותרנן נמפולת יד לוקה שמים אחת משום כלאי זרעים ואחת משום כלאי הכרם אבל בליכא שלשתן אינו לוקה אלא משום כלאי זרעים וכן פירשו המוספות בפרק אהו ואת בנו (חולין פ"ג) ד"ה ולאפוקי) ובסוף פרק קמא דקידושין (נט. ד"ה לא ק"ל):

ח ומ"ש אב"י הרמב"ם כתב בארץ ישראל אפילו הזורע מין אחד וכו'. הבית יוסף פירש דקאי למה שכתב דנראה מדברי

פרישה

(1) אבל איסורא איכא ואפילו בזורע מין א' וכו'. ר"ל אפילו בתבואה לארץ (ובית יוסף כתב דהא דכתב הראב"ד לאיסורא איכא הייט דוקא בלארץ ישראל אבל לא בתבואה לארץ ושכן מטאר מדברי הרא"ש שזו דעת הראב"ד אלא שריבט קינר דברי הראב"ד עכ"ל. עד כאן המגיה): (ט) ויראה מדבריו וכו'. (דאף בלארץ ישראל וכו' והא דכתב הרא"ש דאפילו איסורא ליכא רנא לומר שאיט אסור משום כלאי כרם ולאסור בהנאה אלא אסור לזרען משום כלאי זרעים ומותרים בהנאה ועל זה כתב אל הרמב"ם כמ"ט אסורין נאכלה ובהנאה והייט משום דחשיב ליה כלאי הכרם. עד כאן המגיה): אלא בזורע שלשתן ביחד. ואז חייב ב' משום כלאי כרם ומשום כלאי זרעים:

הגהות והערות

[ה] עיין בשדי חמד (ח"ו כללי הפוסקים ריש סימן ו) שכתב בשם הפוסקים שאם הראב"ד אינו משיג על הרמב"ם הוא סובר כמותו: [ו] וכתב בערוך השלחן (ס"ט י"ב י"ג) מאחר והטור פוסק כרבי יאשיה ואפילו בארץ ישראל אי"כ כל המשניות בכלאים בהרחקת גפנים מתבואה וירקות אינן להלכה ולכן השמיטם הטור אבל הרמב"ם והראב"ד שפוסקים שבא"י אסור לזרע אפילו ירק אחד או תבואה אחת בלא הרחקה כראוי ולרי

טולדי ינחא הנבייחא, ולביח הלל לא אחיא הנבייחא בשום אופן כנ"ל. אך הדברים ארוכים ועמוקים עיין בספרן של נדיקים, דבש מלאכה^(ט) וכו'.

והנה [ג] וזוהי בזה נזכרתי ששמעתי קושיא, ומטו זה משמיה דהגאון מו"ה יונתן בעל אורים ותומים וזכרתי ופלמי על המשנה דמכות כ"א ע"ב, יש חורש חלם אחד ומייב משום שמונה לאוין, החורש בשור וחמור וכו' וכלאים נכרס ויום טוב, ומקשה הש"ס שם ולחשוב נמי זורע ביום טוב, ומשיי אין חילוק מלאכות ביום טוב. מאי מקשה דיחייב ביום טוב משום זורע הא מנזר במשנה שם דהיה כלאים נכרס, וכלאי הכרס אסור בהנאה, אם כן אינו חייב על זריעה ביום טוב דהוי ליה מקלקל דאוסרו בהנאה, וכל המקלקלין פטורין בשבת ויום טובי? ומירך דהנה מנזר במשנה דכלאים פ"ו מ"ד דהורע כרמו בשביעית לא נאסר דלין אדם אסור דבר שאינו שלו, וכן פסק הר"מ פ"ה מכלאים ה"ח, א"כ במשנה מנזר דימירי בשביעית, וא"כ אין נאסרין משום כלאי הכרס, על כן מקשה שפיר יחייב משום זורע דאינו מקלקל, כן שמעתי דמי חורפי. ואחרי זמן שמעתי בשם אחרונים שהקשו גם על ברייתא נמכות שם דהמשל גיד בחלב חייב חמש מלקות משום נשר וחלב ומשום משל ביום טוב, למה יחייב משום בשול הא נבשר וחלב נאסר בהנאה דהנבייחא סוכר יש געידן נותן טעם ע"ש [נרש"י ד"ה לוקה משום משלן], אם כן אסור זה בהנאה והוי ליה מקלקל ולמה יחייב על יום טוב, ופלפלו בה"ס.

קמח מפורש בירושלמי [פ"ו דכלאים ה"ג] דמנחה חף כרס אחרים, ע"ש. א"כ להני מנאים דדרשו כרמך ולא של אחרים, א"כ אינו חייב מלקות על זורע בשדה אחרים או כיון שהנטיעות אינם שלו. א"כ הדרא קושיא לדוכחא, דאי כהנהו חנאי אמאי חייב מלקות על כלאי הכרס, ועיין מה שכתבתי פ"ג קדושים [מזוה רמ"ה אות י"ד] דגם דעת הר"מ כן גבי כלאי זרעים פ"ג מכלאים ה"ט, וכבר תמהתי שם על זה, וכעת אני רואה שהוא בירושלמי, אך לפי חירון הש"ס יצמוח פ"ג ע"א ומוצא בר"ש גם כן נראה דמטעם אחר הוא, אבל נכרס חבירו שיך גם כן כלאים, וז"ע בה.

ובאמת דברי הר"ש תמוהים לפי דעתי, דהטעם של רבי עקיבא דאינו כלאים כלל בשדה אחר, חוץ מה שתמהתי לעיל פרשת קדושים שם דמנזר להדיא בעבודה זרה ס"ג ע"א דלין עורדין עם הגוי בכלאים, ורובה הש"ס לאוקמי כרבי עקיבא דמחייב במקיים כלאים, מפורש דסבור רבי עקיבא דאף המקיים בשדה גוי מחייב מכל שכן זורע, ע"ש. אך נגמרא דידן נמכות כ"א ע"ב מנזר שם דריש לקיש אמר אי לאו דקלטיה הוה אמינא רבי עקיבא היא דמחפה חייב משום מקיים בכלאים, חזינן דחייב משום כלאים לרבי עקיבא אף בשביעית, וחייב במחפה אף דאינו אסור אליבא דרבי עקיבא מ"מ חייב מלקות. ולומר דהר"ש נמי סובר הדרש דכרמך דוקא לענין קידוש אבל לא לענין מלקות מנא חימי, דמינח כרמך אלל הלאו כתיב כרמך לא חורע [שם, שם ט'], וגבי הקידוש כתיב [שם] ותוצאת הכרס ולא כתיב כרמך, וז"ע.

ועוד חזון למועד לברר כי אין בירושלמי מחת ידי כעמ"ס.

[יד] ערך נראה לענ"ד דלא קשה קושיא הגאון ה"ל, דהנה ידוע דכל מלאכות שבת אינו חייב על המלאכה רק בנגמרה המלאכה, כגון אופה, דהוא חייב משום משל, או מנזר אינו חייב עד שנאפה או נחבשל, אבל על הדבקה בתנור ולא נאפה אינו חייב, ואם הדביק פת בתנור ואחר זמן רבה מן התנור או הוא או אחר ולא נאפה אינו חייב, כמנזר להדיא במסכת שבת ד' ע"א גבי החירו לו לרדומה קודם שיצא לידו איסור סקילה וכו'. ואם הדביק בתנור ונאפה חייב על האפייה חטאת או סקילה, אף דבשעת האפייה אינו עושה כלל מעשה מ"מ חייב כיון דעשה מעשה בתחילה ועל ידי מעשה נתעבד המלאכה. ולא הוי התרחת ספק בשעת הדבקה דילמא יקח אותו מן התנור קודם האפייה, והטעם מנזר בתום שם ד"ה קודם שיצא. עכ"פ חזינן דעל המעשה לא נתחייב כל זמן שלא נעשה המלאכה, אך אם נעשה המלאכה חייב על העשיה, ועל המלאכה בלא העשיה אינו חייב ג"כ דמותר להדביק בתנור עם חשיכה אע"פ שנאפית בשבת כמנזר בשבת שם, דכל המלאכות מותרים קודם חשיכה אע"פ שנעבד בשבת, רק קצת מלאכות אסורים מדרבנן משום גזירה, כגון פת בתנור שמת יחמה גבולים כמנזר שם י"ח ע"ב, וזה פשוט והוא דבר שמינקות של בית רבן יודעין. וכן איפכא אם הדביק פת בתנור בשבת סמוך לחשיכה ולא נאפית כלל מנעוד יום רק משחשיכה ליל מוצאי שבת, נודאי ג"כ פטור כיון דנאפה ליל מוצאי שבת, כמו דאם לקח מן התנור קודם האפייה דפטור, א"כ נודאי אם נאפית בחול ג"כ הדין כן כי בחול אינו איסור כלל. הלל, דחייב על העשיה והמלאכה כאחד אם נעשה בשבת, אבל באחד מהם אינו חייב בשבת, וזה פשוט.

והנה זורע בשבת ויום טוב הוי אב מלאכה, ומנזר בפסחים כ"ה ע"א גבי כלאי הכרס דהורע דהורע מעיקרא אינו נאסר אלא בהשרשה, והיינו דנקלט נאסר. ועי"ש ברש"י ד"ה זורע מעיקרא, דקודם השרשה הוי כמונח כדא ולא הוי כלאים כלל. וכן מנזר במס' מנחות ס"ט ע"א לענין עומר, ולענין אונאה ושבויה הוי איביעא שם אי כמנח כדא דמי. א"כ אפשר לומר דגם בשבת ויום טוב דאינו עובר על הזריעה רק אם נשרש בקרקע, ואינו חייב על העשיה רק אם נשרש אחר כך, כמו אופה דאינו חייב על דבוקו בתנור רק אם נאפה אחר כך, הכא נמי דנשרש חייב על העשיה, ואם חתך לאחר שזרע ועל הזרע מן הארץ ולא הניח לשרש אפשר דאינו חייב.

זה אינו דאם נאמר דעיקר הזריעה היינו בהשרשה, א"כ אם זרע בשבת ונשרש אחר כך בחול לא יהיה חייב כמו אופה לעיל, א"כ אמאי מנזר במשנה שבת ע"ג ע"א הורע חייב, וכן נגמרא הנוטע והמנדין והמרכיב עיין בשבת פ"ק כלל גדול [שם ע"ב], הא קיימא לן בה"ש י' ע"ב ונפסחים ג"ה ע"א פלוגתא, חד אמר דלקיטה לריך שלשים יום, וחד אמר ארבעה עשר יום, ור"י סבירא ליה שלשה ימים בעינן, ואנן פסקינן י"ד לקיטה, עיין ר"מ

ע"א, והם ענינים עמוקים^(י).

ערך יש ליישב דרך פלפול, עיין שער המלך פ"ח ממאכלות אסורות ה"י שכתב דאף דלין געידן נותן טעם מ"מ חייב משום נבילה, וכאן משום נשר נחלב דהתורה אחשביה לענין גיד חשוב נמי לענין איסור אחר, ודומה למה שכתב רש"י ביצה כ"ז ע"ב ד"ה חלה, בשריפת קדשים דהתורה אחשביה, ע"ש. אע"ג דלהשליכו לבהמה אינה מלאכה כלל, מ"מ כיון דהתורה אחשביה הוי ליה מלאכה, א"כ כאן נמי אף דהוי מקלקל מ"מ כיון דחייב משום זריעה מחמת כלאים חשיב נמי לגבי יום טוב, וכן לענין בשול נשר נחלב כיון דחשוב לענין זה משום נמי לענין יום טוב אף דהוי דרך קלקול, וזה דרך פלפול.

והנה גמה שכתבתי לעיל בשם הגאון מוהר"י, כיון דמירי בשביעית א"כ אינו נאסר כרבי עקיבא, עיין ר"ש פ"ו דכלאים מ"ה כח טעם דתנאים אלו סבירא להו כן דכתיב כרמך [דברים כ"ב ט'], וטעמא דחנא

(כ) בערלי"ג שם כתב שמחוס' שבת שם מוכח דחיקון לגוי לא חשוב חיקון באיסורי הנאה. (כט) עיין חו"א כלאים סי' ג' סק"א שחילק כן. וראה לעיל מצוה רמ"ה הערות ל' ול"ד. (ל) מאי דפשיטא ליה לרבינו מספקא ליה להפרמ"ג בסוף הפתיחה לה"ל שבת. (ה) צ"ב כאן. והרש"ש שבת ע"ג ע"א חולק על רבינו וס"ל דכל היבא שעי"הו תמנר המלאכה אף שנגמרת בחול חייב, ורק ברודה פטור שלא נגמרה המלאכה כלל. ועיין חלקת יואב ארי"ח סי' י' ובהשמטות ותורת מיכאל סי' כ"ט בארובה.

(כג) פסוק הוא במשלי כ"ה, ט"ו, דבש מצאת אכול דרך פן חשבנו והקאתו. (כד) וכן הקשה הבית אפרים ארי"ח סי' נ"ג ועיין תורת חסד ארי"ח סי' ל"ג אות ח'. (כה) כן הקשו החמדת שלמה אה"ע סי' י"ז והכרזו טעם שער הואיל סי' ג' ובערך לנר מכות שם. ועיין בחורת חסד משי"כ בזה. ועיין תוס' ביצה י"ב ע"ב ד"ה הכא. (כו) וכן חירן החמדת שלמה שם. (כז) בערוך לנו ותורת חסד הג"ל חירצו כעין זה, עיין בדבריהם.

מנחת
אורי
הש"ס
העל
כ"ב

נמרה
המלאכה
בחול

איסור הנאה
זמננו לנו

אחשביה
בחמדת

זורע כלאים
בשביעית

הלכות שבת סימן רנג

כב באר הגולה

ואו אף אם יענען קלם דבר שאין מתכוין הוא ושרי (מרדכי ר"פ כירה והגמ"י פ"ו): **ב** * לכירה (גב) שהיא גרופה וקטומה ונטל הקדרה מעליה (ג) * אפי' בשבת * מותר להחזירה (ג) יכל זמן שהיא (יב) רותחת: הגה (נה) * ועודה בידו (טור) * ולא הניחה ע"ג קרקע: הגה * (ג) ודעמו (יג) להחזירה (טור) (נד) * ודוקא על (יד) גבה (נח) אבל לתוכה אסור (נט) * ובתנור אסור להחזיר אפי' הוא גרוף וקטום (ס) וה"ה לכופח אם הסיקו בגפת ועצים: הגה * (סא) ודוקא שהחזיר מנושל כל זכרו (צ"י) ואז מותר

* סי' קע"ה
הרמ"א
וה"ה
וה"ה

באר היטב

הע"ה ונראה דמיירי בשכנר נחשלו הקדירות כמאכל צ"ד ואפי"ה לפע"ד הפריז על מדותיו להקל יותר מדאי ע"ש: (יב) רותחת. ונהגו להקל אם לא נלטנו לגמרי כמ"ש סי' ש"ח ס"ד ועי' סוף סי' כהג"ה: (יג) להחזירה. וצ"י ס"ל אפי' אין דעמו להחזיר שרי: (יד) גבה.

ביאור הלכה

כשעומד בחוץ החנור כיון שכנר נחשלה [היינו לדעה הראשונה כשנחשלה לגמרי ולה"ה כמאב"ד] ואיננו עומד עמה על האש: * כירה שהיא גרופה וקטומה. ואם הוסקה נקש או גבנא דינה כגרופה וקטומה [רמב"ם]: * מותר להחזירה. היינו אפילו מנטמק ורפה לו [אחרונים]: * ולא הניחם ע"ג קרקע. לפי מה שהעתיק הרמ"א מקודם לדינא דנענין עודה בידו דוקא חו לא זריכין למחבז שלא יניח ע"ג קרקע אלא המסבז שיטה אחרת יש לו דוקא ע"ג קרקע אסור דאז נטלה השהיה הראשונה אבל לא נמניחה ע"ג ספקל וכדומה בינתיים עיין צ"י. ודע דאם הניחה ע"ג קרקע אף שהיה דעמו להחזירה אסור אפילו לדעת המחבר. נחשושי רע"א תכז דאפילו אם זה המניח היה אדם אחר שאין הקדרה שלו ג"כ מועיל המעשה שלו לאסור שוב להחזיר ע"ג כירה ולא שייך בה אין אדם אסור דבר שאינו שלו אך אם ערדו בידו ורק נעמ שקילק מהכירה לא היה דעמו להחזירו אם מחשבתו מועלת לאסור שוב להחזיר זה חלוי במחלוקת הראשונים ע"ש שהאר"י: * ודעתו להחזירה. הנה משמע דמפס לחומרם נהאנעיות נעשו לזה בגמרא וע"כ ס"ל דשרתי נענין שלא יניח ע"ג קרקע וגם יהיה דעמו הא ע"ג קרקע אסור אף דעמו להחזירה וכן פסק המחבר לקמן בס"ג ע"ש וכ"ז הוא דלחיל לשיטתו שכתב צ"י אחר שהביא דעת הראשונים שס"ל להחזיר נהניח ע"ג קרקע בכל גוויי תכז ודלא כהגה"מ שכתב נשם ספר החרומה דדעתו להחזיר אף כשהניח ע"ג קרקע מותר. והנה גרס לו לדחות את דברו לגמרי מפני שלא ראה לשום דעה המסכתת עם דברי החרומה ונאמנו נחשושי הר"ן הביא כן בשם הרא"ה וכ"כ בשלטי הגטרים בשם ריא"ו וכן הוא הכרעת המחזיר ע"ש וכן הביא החו"ט ר"פ במה טומנין מנהגי המקומות נענין הטמנה וכחט דשמה ס"ל כהן לישנא דשרי חוקיה משמיה דאבי נהניחו ע"ג קרקע אם דעמו להחזיר [וכן כעין זה ברא"ש דמתי נענין אך לבסוף מלא ענה אחרת לישב המנהג ע"ש] ופ"ו אפשר שיש להקל במלוא דרבנן דדעתו להחזיר אף שהניחה ע"ג קרקע או שעודן בידו ולא היה דעמו להחזיר כשפילקה יכול להחזיר ועכ"פ עתדון בידו ואין דעמו להחזיר מסתברא ודאי שיש להקל בעת הלוחך מאחר שגם הרמב"ם השמיטה וכן נהניחה ע"ג ספקל וכדומה והיה דעמו להחזיר מאחר שגם דעת הרב"י כהפוסקים המקילין בה: * ודוקא שהתבשיל וכו'. מקורו מהב"י ואילו זה לפי מה שפסק המחבר בש"ח ס"ד

מכ"ד אבל אסור לומר לו לטות נטיט. וכי בדרשות מהרי"ל פעם א' הטמינו בתנור ללוחך שנת וכנכה האש וקראו לא"י לליל שנת והוציא הקדרות והדליק האש והטמין שנית והמיר מהרי"ל ז"ל החמין לאותה שנת והזכיר מלשנות עוד"ה דאסורא קא עמיד עכ"ל וכחז

משנה ברורה

המחשונות ומכנה העליונות ואף שאין מתכוין לזה פסיק רישא הוא ואפילו ע"י א"י יש מחמירין בה עיין במ"א וא"ר ומ"מ נראה ללוחך שנת (מג) יש לסמוך ע"ד המקילין ע"י א"י ודין פתיחת החנור וסמימתו ע"י הא"י יתבאר בסוף סימן נ"ט"ו ע"ש במ"ב: **ב** (גב) שהיא גרופה וקטומה. אבל אינו גרוף וקטום אסור אפילו נמלטמק ורע לו וכן בתנור אפילו גרוף וקטום [אחרונים]: (ג) אפילו בשבת וכו'. דלא תימא דלא המירו חכמים אלא כשנטל מע"ש ומחזיר נע"ש סמוך להשיבה קמ"ל דמותר לטול ולהחזיר (מד) אפילו בשבת גופיה (מה) ואפילו כמה פעמים: (גד) כ"ז שהיא רותחת. פרט זה אינו דומה לכל הנזכרים בטעף זה דנהם הטעם הוא דלוא המירו חכמים חזרה כ"א בצופן זה אבל בה הטעם הוא דכיון שנטמק מרתיחתו דהיינו שאין היד סולדת בו יהיה בו שוב אסור בשול ונדלקמן בסימן ש"ח ס"ד (מו) ולפי מה שפסק הרמ"א שם סט"ו כהג"ה נהגו להקל אם לא נלטנו לגמרי: (נה) ועודה בידו. ר"ל שלא הסיר הקדרה מידו מעת נטילתה מן הכירה עד שעה שיחזרנה (מו) ולאפוקי אם הניחה ע"ג מטה או ספקל וכדומה לזה בינתיים הו' כמו שהניחה ע"ג קרקע בינתיים וזה אסור לכו"ע דבעלה לה השהיה הראשונה ושוב כשמחזיר ומניחה ע"ג הכירה הו"ל כמשיב לכתלה ע"ג הכירה שנת ותכמים לא המירו אלא חזרה אבל לא להושיב לכתלה אף שכנר נחשלה כל זכרה ואין זה מן הדין משום אסור בשול מ"מ כיון שמעמידה במקום שדרך לבשל שם חמ"ד (מח) נראה כמבשל לכתלה שנת: (נו) ודעתו להחזירה. הטעם ג"כ כנ"ל שעי"ז לא נטלה עדיין שהיה הראשונה שהשהה אותה על הכירה מנעוד יום כיון שהיה דעמו להחזיר (מט) עד שלא נלטנו אבל אם נחלה כשנטלה לא היה דעמו לזה ושוב נמלך להחזיר סיכף אסור אף שלא הניח ע"ג קרקע בינתיים דהו"ל כמשיב לכתלה שנת ועיין בביאור הלכה שהבאנו הרבה מהראשונים שמקילין עתדון בידו אפילו אין דעמו להחזיר וכן מקילין דעתו להחזיר (נ) אף שבינתיים הסירן מידו ונראה שנתם הלוחך יש לסמוך ע"ז: (נד) ודוקא על גבה. היינו (נח) על עובי דפנותיה מלמעלה או ששם כיוסו על חללה והעמיד הקדירה על הכיסוי (ג) ואפילו אם חלה הקדירה לחוץ אחר הכירה וקלם דפנותיה נולטין מלמעלה כדרך הקדירה שקצרה מלמעלה ג"כ בכלל ע"ג הוא ולא מקרי תוכה אלא כשישנת הקדירה על קרקעית הכירה: (נח) אבל לתוכה אסור. דכיון שהוא מעמיד לתוכה כדרך שמבשלין בה חזיר נראה כמבשל [כשכ"א ור"ן] (ג) ואותן הכירות שאין להן חוץ וחלל אלא הן פשוטות וחוכן וגבן אחד מותר להחזיר להן דאין עליהן שם חוץ ואם יש אש כירה עיין סימן ש"ח סט"ו: (נט) ובתנור. אפילו הוסק נקש או גבנא וכנ"ל: (ס) וה"ה לכופח וכו'. דהלא לא הותרה חזרה (נד) לכו"ע אלא בגרופה ובתנור וכופח שהנלס רב לא מהני גריפה וכלעיל כמ"א: (סא) ודוקא שהתבשיל וכו'. קאי ארישא דאמר

שער הציון

(מג) דנאמח הלא הוא רק פ"ר דלא ניחא ליה ואיסורו רק מדרבנן לכ"ע וכדמוכח בצאור הגר"א אה"כ מלאחי שכ"כ המ"א בסוף סימן רנ"ט ע"ש: (מד) ואין *סלוק בין כשנטלה מהכירה מנעוד יום ובין בשנת גופא לדעה זו ועיין לקמיה בהג"ה בשם הר"ן: (מה) ר"ח ור"ף ור"ח בספר הישר: (מו) מ"א ותו"ש וש"א: (מו) מ"א לדעת הרמ"א ולא הוכרתי פינה ממיחס למיחס שזכר המ"א משום דנלא"ה יש דעות שמקילין במיחס שני עיין בחו"ט ור"י ע"כ לפענ"ד פשוט דש למיחן על המקילין נעביט וז: (מח) ר"ן ורשב"א: (מט) א"ר בשם הל"ט ונראה שטעמו דאם יהיה דעמו להחזיר אחר שילטנו אין מחשבתו מועלת כלום אחר שאסור לעשות כן וכלעיל והו' כאין דעמו להחזיר ונראה דאם חישב להחזיר עד שלא ילטנו לגמרי ג"כ די לפי מה דק"ל כהרמ"א מה וכמ"ש המ"א בס"ק י"ט: (נ) היינו על גב ספקל וכדומה אף דיש מהם שמקילין אף נהניח ע"ג קרקע כיון שהיה דעמו להחזיר קשה לבסוף נגד סמימת הש"ע לקמן בטעף ג' ע"ש: (נא) רש"י דף ל"ז וטור: (נב) צ"י ומ"א וש"א וקלם פלא שהשמיטו הפוסקים מה דאיתא בירושלמי שעד ג' טפחים נעומק הכירה מלמעלה למטה נקרא ע"ג וכיור נקרא חוכה וי"א שם עד המרחץ שעשו כירה [ולא חזכה בירושלמי רק נחשושי הרמב"ן ונחשושי הר"ן אה"כ מלאחי נראה הפנים שישב קלם דבר זה]: (נג) שה"ג ע"ש שמוכח כמו שהעמקנו הטעם: (נד) היינו אפילו לה"ה דמקל כמ"א לענין שהיה דלא נענין גרופה

הגהות ותיקונים: (א) פ"ו: (ב) רנ"ט: (ג) סט"ו סקצ"ח:

וצ"ע לי דבריו בזה, שפשוט שכאן בעיקר הוא אם בעת כוונתו מן הכירה כי דעתו להחזיר או מותר, ואם אין דעתו להחזיר אח"כ כשהחזיר הרי זה כמו ששם מחללה ואסרו ולא משום שאין דעתו להחזיר היינו משום שכוונתו כי שלא להחזיר, דברור שאפילו אם נפל מאיליו ג"כ אין להחזירו שעכ"פ אין כאן דעת ע"מ להחזיר והרי מפורש בשו"ע א"ח סימן ח' ס"ק ע"ו שאפילו למ"ד שאם פשט עליהו ע"מ לחזור ולהחטוף אינו חוזר ומברך כשמחטטף אח"כ משום שלא בטלה העטיפה הראשונה מ"מ אם נפלה עליהו וחזר ומחטטף לריך לברך ומשום שכבר בטלה בעיטוף הקודם, והרי זה עיטוף חדש ע"ש, גם הכא אם לא היה דעתו להחזיר הרי זה כמעטין לכתחלה ואסור, וא"כ אף אם אחר נעל מן הכירה סוף סוף היא עקירה בלי דעתו להחזיר ודאי שאסור להחזיר, ולא עדיפה מאם נפל מאיליו וכוא פשוט וחמיכהני על הגרעק"א שנטה מזה.

ק פ"ח ה"י בסוחט את הפירות להוליא מומיכהן חייב משום מפרק, ואינו חייב עד שיכיה במשקין שסחט כגרוגרת, ואין חייבין מן החורה אלא על דריכה זיתים וענבים בלבד, ומותר לסחוט אשכול של ענבים לתוך האוכל, שמשקה הבא לאוכל אוכל הוא ונמלא כמפרק אוכל מאוכל, אבל אם סחט לכלי שאין בו אוכל הרי זה דורך וחייב. והחולב לתוך האוכל או היונק בפיו פטור ואינו חייב עד שיחלוב לתוך הכלי עכ"ל. וזהו שפוסק בשמואל וברב שאמרו צבצב דקמ"ה א' שסוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדירה מה"ע דמשקה הבא לאוכל כאוכל דמי ואין זה מפרק יעו"ש. **והנה** החוס' שם ד"ה ור"י"ח אמר וכו', הביאו ש"ח פסק כר"י"ח לגבי רב ושמואל, ור"י"ח אמר שאסור לסחוט כבשים ושלקות למימיהן, ואם סחט חייב העטא, ולא חילק בין סחיטה לקדירה ובין סחיטה לקערה, אלא בכל אופן אסור, והחוס' שם כחצו שמה שדקדק מדלל מפליג ר"י"ח בין סחט לקדירה ובין סחט לקערה משמע שאיירי בכל ענין, אין זה דיוק, שהרי כמו כן רב ושמואל אסרי שם כבשים למימיהן ואמרו סחמא וגם כן לא חילקו בין קדירה לקערה, והלא הם סברי מפורש שמוחר לסחוט אשכול לתוך קדירה, ובכרח שהכוונה היא לקערה כמו כן אפשר לומר בר"י"ח שאף שאמר סחמא מ"מ הכוונה היא לקערה שלא מלינו שנחלקו בזה ר"י"ח ורב ושמואל, וע"ש ג"כ בהר"י"ף בפי' חביה שהביא את הר"ח שאין הלכה כרב ושמואל, אלא כר"י"ח שאמר סוחט אדם כבשים ושלקות לגופן, אבל למימיהן אסור, ואם סחט למימיהן נעשה כמו שסחט זיתים וענבים וחייב העטא, ולא הפריש בסחיטתן למימיהן בין קדירה לקערה אלא הכל אסור, דהא סחיטה זיתים וענבים בין לקדירה ובין לקערה למימיהן הוא לריך, ור"י"ח שהסוחט כבשים ושלקות למימיהן כסוחט זיתים וענבים וחייב העטא, ומחוק אלו הדברים מחבר שאין הלכה לא בשמואל ולא כרב דאמרי סוחט אדם אשכול של ענבים ונתן לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה וכו', אלו כן דברי ר"ח. ואן עיינין בכו ואשכחיין פירכא, חדא דהאי דאמר ולא הפריש בסחיטתן למימיהן בין לקדירה בין לקערה אלא הכל אסור, לאו הכי הוא, דהאי דאמר ר"י"ח למימיהן חייב העטא, כענין מימרא דרב ושמואל למימיהן פטור אחר וכו' רובי דהא דאמרי רב ושמואל למימיהן פטור

לקדירה ול"ש לקערה הכל אסור קאמר, א"כ קשיא דרב אדרב ושמואל אדשמואל, אלא מאי אית לך למימר באי למימיהן אסור לתוך הקערה אמרי ולא לתוך הקדירה, הכי נמי לר"י"ח למימיהן דאמר חייב העטא לתוך הקערה אמר ולא לתוך הקדירה, ולא פליג ר"י"ח ארב ושמואל, אלא צפטור אבל אסור ובחייב העטא אבל בקערה וקדירה לא וכו' עכ"ל הר"י"ף שם, וכן כתב שם הר"ש"ש, ולריך ביאור ראייה הר"ח בזה, שכל הראשונים חמכו על דברי הר"ח. **ומה** שנראה בישובו, שהר"ח סובר שודאי צבצבים ושלקות שסחטן, אף אם סחטן לקדירה והוא משקה הבא לאוכל, מ"מ יחייב משום מפרק, ואף שמשקה הבא לאוכל כאוכל דמי, והעטם שהרי אין גדרים בדין מפרק, אלא כל מה שזה מפרק, חייב עלה משום מפרק, ואם הוא מפרק אוכל מחוך פסולה כמו דש, זהו מפרק, וכן אם מפרק משקה מחוך אוכל כמו סחיטה זיתים וענבים מפרק הוא, וכן אם חולב את הבכמה וחולב בזה מפרק הוא כמו שכחב הרמב"ם לעיל בה"ז, ועיין במנ"ה מורה ל"ב, במלכת דש, וא"כ בעיקר הדיון אם היה מפרק אף אוכל מחוך אוכל היה חייב, אלא משום שאוכל מחוך אוכל מפרק אלא כמפריד ההיכה זו וכו' ול' הבא לאוכל שהוא אוכל, אין זה מפרק אוכל וכו' שייך רק אם כמו סוחט אשכול, הרי מה שיוצא לתוך אוכל, הרי זה כמו גוף האשכול חלק זה מחלק זה של האשכול, אבל צבצבים שהמים הן באו במחוך, כמו שכחב שם רש"י ירק מי כבוש ביין או בחומץ מן הירק, וע"כ שפיר חשבינן מפרק זה, אף שהוא אוכל אוכל מן האוכל, אם יש ע"ש שם והוא פשוט וברור. וזהו מה שכתב מפרש הצרייתא אחד כבשים ואחד למימיהן לא יסוחט ואם סחט נעשה וענבים וחייב העטא, וצבצבים ושלקות ודאי לקדירה ג"כ חייב העטא כמו שכתבנו. ושלקות לסחיטה זיתים וענבים, ולא הפריש בקדירה לבין אם סחטן בקערה, משמע שכל ולעולם יש צדן משום מפרק וזהו דלא כר"י"ח סוחט אדם אשכול של ענבים לתוך הקדירה אף לרב ושמואל שמפריש הצרייתא כשסחטן פטור אבל אסור, באיסור ה' לקדירה, משום שמדרבנן הרי זה מפרק, אוכל מ"מ מפרק הוא מדרבנן ואסור ודוק לריך מובן שיטה הר"י"ף והחוס' והר"ש"ש והחולקים על הר"ח וסברי שאף צבצבים ושלקות הוא רק כשסחטן לקערה ולא לקדירה, עעמ"ה שאינן מגוף הצבצבים ושלקות ודאי שמפרק הוא מה שזה אוכל, ובכרח שהם סוברים מאחר שהיין וכו' נבלעו בתוך הירק, שוב היין היוצא מהן אחר הסחיטה הרי כן בגופן, אבל עכ"פ אין קושיא על הר"ח אם אף סובר כן מסבאל, וצבצבים ושלקות סובר שודאי אף לקדירה חייב לר"י"ח ולרב ושמואל פטור אבל אסור, שמפרק הוא אם

